

روزنامه الاخبار لبنان اسناد محرمانه‌ای از مواضع کشورهای عربی

یک پیام ودو هوای عربی

عملیات تاریخی طوفان الاقصی باعث تغییرات شگرف در سیاست‌های اعلامی و اعمالی و همچنین رویکردهای کوتاه‌مدت و میان‌مدت برخی از کشورهای عربی شده است. در همین ارتباط روزنامه لبنانی الاخبار در گزارشی به بررسی اسنادی پرداخته که محرمانه بوده و میان سفارتخانه‌های کشورهای عربی رد و بدل شده است و در آنها مواضع کشورهای عربی پیش و پس از طوفان الاقصی مود بررسی قرار گرفته است. بر اساس تحقیقات این رسانه لبنانی، اسناد محرمانه مزبور مربوط به سفارت‌های کشورهای عربی هستند که حدود ۲ ماه قبل از عملیات طوفان الاقصی به امریکا در خصوص احتمال عملیات نظامی حماس به دلیل ادامه فشارهای مالی بر غزه هشدار داده بودند. بر اساس این گزارش یک خبرنگار عربستانی در هفته دوم ماه اوت یعنی حدود ۲ ماه

قبل از عملیات طوفان الاقصی اعلام کرد. هیأتی از سفارتخانه‌های چهار کشور عربی در واشنگتن با مسئولانی کنسولگری آمریکا دیدار کردند تا آنها را به لغو اعتراض‌شان به پرداخت مبلغ ۷۵ میلیون دلار به آزانس امدادسانی به آوارگان فلسطینی (آنرا) برای ارائه کمک‌های غذایی به ساکنان غزه ترغیب کنند. این هیات به مسئولان کنسولگری دربارۀ خطر اوضاع در نوار غزه بویژه بمب‌داز گاش کمک‌های برنامه جهانی غذا به خانواده‌های غزه در ژوئیه ۲۰۲۳ اطلاع و هشدار داد که منع حمایت مالی از آنرا منجر به وخیم‌تر شدن اوضاع می‌شود. بویژه اینکه سه چهارم فلسطینی‌ها به کمک‌های غذایی آنرا وابسته هستند. هیات دیپلماتیک مزبور تأکید کردند، پیش‌بینی‌هایشان نشان می‌دهد، این وضعیت جنبش حماس را به عملیات نظامی بزرگی برای جلب توجه جهان به آنچه در غزه

رخ می‌دهد، وادار خواهد کرد و این مسأله پیامدهای امنیتی برای رژیم صهیونیستی، مصر، اردن و یمنی طرف‌ها خواهد داشت. اما قانونگذاران آمریکایی حامی رژیم صهیونیستی توجهی به این پیام نکرده و تأکید کردند، موضع آنها توقف حمایت مالی از آنرا تا انجام اصلاحات در دستگاه اداری آن است. «پارسانا لیبس»، معاون وزیر خارجه امریکا در امور منطقه، تابستان گذشته در دیدار با سفیرای کشورهای عرب حوزۀ خلیج فارس در واشنگتن گفت، سفر او به اراضی فلسطین نشان داد که وضعیت کرانه باختری وخیم است، اما لیبس، محمود عباس، رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین را سرزنش کرد و گفت، «ما همی که محمود عباس در راس قدرت است، مذاکرات شاهد هیچ پیشرفتی نخواهد بود. وی پیر شده است و قدرت انجام چنین مأموریتی را ندارد.»

مصر: هدف تل آویو کوچاندن مردم غزه است

طبق گزارش الاخبار، «عبد الفتح السیسی»، رئیس جمهور مصر نیز به هیأت کنسولگری آمریکا گفت: «مصر هرگز به ضرر خود حل و فصل مسأله فلسطین را قبول نخواهد کرد، حتی اگر این مسأله مقاله با تمام ابزارها را بطلید. حضور فلسطینی‌ها در خارج از اراضی خود بحران را حل نخواهد کرد، بلکه صلح میان مصر و تل آویو را تهدید می‌کند. چنین پیشنهادهایی به امنیت ملی مصر آسیب می‌زند و احتمال نفوذ نیروهای حماس به داخل مصر وجود دارد.» رئیس جمهور مصر تأکید کرد: «اقدامات حماس علیه رژیم صهیونیستی حق قتل جمعی ساکنان غزه و کرسنگی دادن به آنها را نمی‌دهد و مشکل در این است که حق ملت فلسطین برای تشکیل کشور مستقل ضایع منطقه نیست و دولت امریکا باید برای احیای صلح و تحقق آرمان‌های ملت فلسطین تلاش کند. اقدامات حماس علیه رژیم صهیونیستی بهتر است اقدامات عادی سازی روابط با رژیم صهیونیستی در پیش ببرند. رئیس جمهور مصر اما تأکید کرد عادی سازی روابط راه‌حل کاملی برای بحران‌های منطقه نیست و دولت امریکا باید برای احیای صلح و تحقق آرمان‌های ملت فلسطین تلاش کند. یکی از مسئولان وزارت خارجه مصر گفت: «برت مک‌گورک، هماهنگ‌کننده کاخ سفید در امور خاورمیانه و شمال آفریقا در دیدار با سامح شکرى، وزیر خارجه مصر در قاهره گفت: امریکا از راه‌حل تشکیل ۲ دولت حمایت می‌کند، اما این مسأله یک چشم‌انداز فراگیر میان فلسطینی‌ها و انجام اصلاحات در تشکیلات خودگردان فلسطین و نهادهای امنیتی وابسته به آن را می‌طلبد.» به گفته او، مک‌گورک همچنین به اهمیت حمایت مصر و اردن از هرگونه راهکاری و فراهم شدن حمایت مالی از سوی کشورهای عربی اشاره کرد. در مقابل شکرى تأکید کرد: «مشکل واقعی طرف اسرائیلی است که با راه‌حل تشکیل ۲ دولت مخالف است. بدون آتش‌بس صحبت درباره بعد از جنگ درست نیست و آنچه درحال حاضر رخ می‌دهد، کوچاندن ساکنان غزه و از بین بردن مسأله فلسطین است.»

اردن و سواس آوارگی

موضع اردن در قبال فلسطینی‌ها اندکی متفاوت است. مردم و مسئولان سیاسی اردن به حادترین باختری به دلیل نگرانی نسبت به کوچاندن فلسطینی‌ها اهمیت می‌دهند. «ایمن الصفدی»، وزیر خارجه اردن به تعدادی از مسئولان غربی گفت: «کوچاندن فلسطینی‌ها از سرزمینشان خط قرمز اردن است و اقدامات اسرائیل علیه ماکن مقدس فلسطین منجر به واکنش‌های پیش‌بینی نشده‌ای در جهان اسلام می‌شود.» یک منبع دیپلماتیک درباره سفر پادشاه اردن به ابوظبئی به الاخبار گفت: «پادشاه اردن از امارات می‌خواهد به این کشور برای دستیابی به سامانه‌های دفاع هوایی در مقابله با موشک‌ها و پهپادها مثل پهپادها و موشک‌هایی که ارتش یمن به اراضی اشغالی شلیک می‌کند، کمک کند. پادشاه اردن نگران احتمال گسترش خود با رئیس جمهور فلسطین مجبور به مقابله با آن می‌شود.» پیشنهاد «امانوئل ماکرون»، رئیس‌جمهور فرانسه برای تشکیل ائتلاف بین‌المللی برای مقابله با جنبش حماس نیز با مخالفت اردن روبه‌رو شد. بر اساس اطلاعات یک دیپلمات عرب، پادشاه اردن طی نشست مشترک خود با رئیس‌جمهور فلسطین در امان به او گفت که کشورش با هرگونه طرحی برای تروریستی دانستن مقاومت فلسطین مخالف است و دلیل مخالفت این پیشنهاد را اوضاع داخلی اردن دانست که تحمل چنین مواضع و ائتلاف‌هایی را ندارد. این مخالفت در مقابل، یک گزارش دیپلماتیک در اواخر نوامبر گذشته فاش کرد اردن از برخی کشورهای درباره موضوع اصلاح تشکیلات خودگردان فلسطین و امکان ارائه اسامی برای اداره نوار غزه نترسنگی کرده است و منجر به لغو کنفرانس مطبوعاتی بین دو طرف شد.

قطر و قطب‌بندی‌های شورای همکاری خلیج فارس

شورای همکاری خلیج فارس بعد از عملیات طوفان الاقصی شاهد یک دوقطبی قابل توجه بوده است. در دو سوی این دوقطبی قطر که روابطی با جنبش حماس و رژیم صهیونیستی و امریکا دارد و عربستان که با رژیم صهیونیستی برای برقراری روابط مذاکره می‌کند و به دنبال این است که یک راهکار برای مسأله فلسطین به پلی برای سازش با این رژیم تبدیل شود، قرار دارند. در یک سند صادره از یک سفارت عربی آمده است: «مسئله در قطر که با مقامات دوحه در ارتباط است، گفت عربستان، امارات و مصر از اقدامات قطر در راستای توقف جنگ غزه، تبادل اسرا و فراهم کردن کمک‌های بشردوستانه ناراضی هستند. امارات تلاش کرده تا نقش مرکزی در این راستا داشته باشد اما قرار گرفتن این کشور در کنار رژیم صهیونیستی در اوایل جنگ مانعی در برابر جاه‌طلبی‌هایش شده است. روابط قطر با حماس که میزبان تعدادی از رهبران این جنبش است و باعث شده تا این کشور نزد طرف امریکایی و اسرائیلی مورد قبول واقع شود، یک مانع دیگر برای امارات است.» یک منبع دیپلماتیک قطری در ابوظبئی درباره سفره نوامبر امیر قطر به ابوظبئی و دیدارش با «محمد بن زاید»، رئیس امارات گفت: «امیر قطر در این سفر از امارات خواست، به دوحه برای میانجی‌گری نزد امریکا و رژیم صهیونیستی برای آتش‌بس در غزه کمک کند اما طرف اماراتی اشتیاق زیادی نشان نداد.» منبع دیپلماتیک امریکایی در قاهره نیز تأکید کرد: «امریکا از قطر خواست در میزبانی اش از رهبران جنبش حماس در دوحه بعد از حمله هتتم اکتبر بازنگری کند.» به گفته این منبع، قطر تأکید کرد: «حضور رهبران حماس در خاک این کشور اجازه ایجاد کانال ارتباطی برای آزادی اسرای اسرائیلی را داد و این مسأله با اطلاع و موافقت واشنگتن صورت گرفت.» به گفته این منبع امریکایی، طرف قطری تأکید کرد رهبری سیاسی حماس از جمله هتتم اکتبر اطلاع نداشته و نباید موضع امریکا را به تمام رهبران حماس تعمیم داد در عین حال «سعود بن عبدالرحمان آل ثانی» سفیر قطر در بیروت تأکید کرد، کشورش در معرض فشارهای امریکا به دلیل حضور اعضای دفتر سیاسی حماس در دوحه قرار گرفته است. ایجاد این دفتر یا موافقت امریکا به خاطر ایجاد کانال‌های ارتباطی با حماس بوده است.

عربستان خویشتن‌داری می‌کند

در بین کشورهای عربی، عربستان عمدا تصمیم گرفت تا موعد نشست سران عرب در ریاض را به ۱۱ نوامبر ۲۰۲۳ یعنی یک و نیم ماه بعد از عملیات طوفان الاقصی و ۱۲ روز بعد از تاریخ دعوت به این نشست به رسم افزایش حادتر از اراضی فلسطین و تعداد قربانیان فلسطینی به تأخیر بیندازد. عربستان همچنین عمدا نشست سران عرب را در یک زمان با نشست سران عربی آفریقایی برگزار کرد که موجب تعجب تعدادی از محافل رسمی عربی شد. یک دیپلمات مصری در ابوظبئی تأکید کرد، رئیس‌تشکیلات خودگردان فلسطین از «محمد بن سلمان» ولیعهد عربستان سعودی خواست موعد نشست سران عربی را برای بررسی حمله رژیم صهیونیستی به غزه زودتر برگزار کند، اما بن سلمان با فشاری کرد که این نشست همزمان با نشست عربی-آفریقایی برگزار شود. بر اساس گزارش هیأت دیپلماتیک شورای همکاری خلیج فارس در ریاض، عربستان با جنگ غزه و پیامدهای منطقه‌ای آن عمدا به عنوان موضعی حاشیه‌ای برخورد کرد و دستور کارهای رسمی خود را به دلیل دادن اولویت به طرح‌های اقتصادی دولت و چشم‌انداز ۲۰۳۰ و تلاش برای عدم تنش در روابطش با امریکا، مسئولان عربستانی معتقد هستند، «جنگ غزه با چشم‌انداز ولیعهد سعودی برای خاورمیانه توسعه یافته، هماهنگ نیست.» طرح آینده سرمایه‌گذاری که عربستان آن را نسخه سعودی اجلاس داووس می‌داند، طبق برنامه‌ریزی پیش رفت و کنسرت‌ها و «موسم ریاض» بدون توجه به درخواست‌ها برای به تأخیر انداختن آن در سایه جنگ غزه برگزار شد. بنا بر این گزارش، روند مذاکرات عربستان و رژیم صهیونیستی برای عادی سازی روابط به رغم اعلام تعلیق مذاکرات به دلیل جنگ غزه متوقف نشده است.

ایجاد آتش‌بوس توسط امارات

در هفته‌های اول جنگ، یک دیپلمات اماراتی در قاهره مدعی شد، «نشست‌های عربی برای بررسی پیامدهای جنگ غزه مفید نیست و جنبش حماس مسئولیت جنگ کنونی در غزه را برعهده دارد و منطقه را به سمت جنگ گسترده می‌برد.» این دیپلمات تأکید کرد، رژیم صهیونیستی به عملیات نظامی خود تا زمان نابودی حماس یا تسلیم شدن آن ادامه خواهد داد و مصمم به الحاق نوار غزه (حاشیه‌ای) است. دلیل این تغییر نگرش توسط امارات این است که فلسطینی‌ها برده‌اند که به اوضاع امارات و طرف‌های بین‌المللی برخورد با این کشور، یکی از امارت‌هایی که حمله رژیم صهیونیستی به غزه را محکوم کرد، شارجه بود. مشارکت هیأت امارات در وین در نشست هیأت رژیم صهیونیستی درباره تحولات غزه در دوم نوامبر ۲۰۲۳ نیز موجب خشم تعدادی از هیأت‌های عربی شد. آنها معتقد بودند موضع امارات باعث برهم خوردن هماهنگی عربی در محکومیت حمله رژیم صهیونیستی شد.

تشکیلات خودگردان فلسطین به دنبال یک نقش است

به جز کشورهای عربی موضع تشکیلات خودگردان، قبل و بعد از طوفان الاقصی نیز قابل توجه است. یک سند دیپلماتیک با استناد به منبعی در وزارت خارجه مصر از برگزاری مذاکراتی میان تشکیلات خودگردان فلسطین و مسئولان امریکایی در اوایل نوامبر خبر داد که طی آن طرف امریکایی نقش تشکیلات خودگردان فلسطین در اداره نوار غزه بعد از جنگ کنونی را مطرح کرد. تشکیلات خودگردان فلسطین در این نشست تأکید کرد مانعی از انجام این نقش نمی‌بیند اما باید با توافق فراگیری که مورد حمایت اعراب باشد، مرتبط باشد تا گفته نشود که تشکیلات خودگردان فلسطین روی تاکن‌های رژیم صهیونیستی به نوار غزه آمده است. «ریاض المالکی» وزیر خارجه تشکیلات خودگردان فلسطین در حاشیه نشست وزیران خارجه عرب در قاهره در ۱۱ اکتبر ۲۰۲۳ به تعدادی از وزرای عرب گفت که محمود عباس به دست‌گام‌های امنیتی تشکیلات خودگردان فلسطین دستور داده تا مانع سرایت درگیری‌ها از نوار غزه به کرانه باختری شوند.

حمایت اروپا از رژیم صهیونیستی

مواضع دوگانه اروپا هم در قبال جنگ غزه نباید فراموش شود. در روزهای بعد از عملیات طوفان الاقصی حمایت اروپایی‌ها از رژیم صهیونیستی بسیار قوی بود و در بیشتر اظهارات و دیدارهای خود با مسئولان عرب تأکید می‌کردند که رژیم صهیونیستی حق دارد از خودش دفاع کند. یک مسئول در اتحادیه عرب تأکید کرد «آنانسا بروک» وزیر خارجه آلمان بین هم‌تانیان اروپایی‌اش بیشترین جانبداری را از رژیم صهیونیستی داشت. او بعد از سفر به اراضی اشغالی با دبیرکل اتحادیه عرب به گونه‌ای دیدار کرد که گویی مسئولان صهیونیست او را شست‌وشوی مغزی داده و با داستان خود او را قانع کرده بودند تا حدی که حین صحبت کردن درباره دیدارهایش با خانواده‌های اسرائیلی که برخی از اعضای آنها در عملیات طوفان الاقصی کشته شده بودند، اشک در چشمانش جمع شده بود. «آنا شو» معاون رئیس هیأت اتحادیه اروپا در قاهره در دیدار با یک دیپلمات عرب در نوامبر گفت، مصوبات نشست سران عربی اسلامی در ریاض با انتقارات کشورهای اتحادیه اروپا در تضاد است. عدم صدور مصوبه‌های قوی درباره حادتر شدن غزه باعث شد تا موضع کشورهای اتحادیه اروپا در حمایت از رژیم صهیونیستی تقویت شود. او ناخوشنندی کشورهای اروپایی به دلیل مخالفت مصر با پیشنهادهایی برای ایجاد بیمارستان‌های میدانی در خاک این کشور را اجزاز کرد. سفیر نروژ در لبنان نیز مصوبات نشست‌های سران عربی و اسلامی در ریاض درباره جنگ غزه را در حد انتقارات دانست.

گوتزش: کرانه باختری نیز در خطر است

بجز تشکیلات خودگردان، سازمان ملل نیز دیگر نهادی بود که موضعگیری‌هایی خاص خود در جریان جنگ غزه داشت. «آنتونیو گوتزش» دبیرکل سازمان ملل در نشست با گروهی از سفیرای عرب در نیویورک در ۱۳ اکتبر گفت: «امریکا از اسرائیل در حمله به غزه حمایت می‌کند و با ورودش به نوار غزه مشکلی ندارد. اسرائیل نمی‌خواهد که فلسطینی‌ها را از غزه بیرون کند بلکه می‌خواهد این کار را در کرانه باختری نیز به دلیل اهمیت دینی و امنیتی آن انجام دهد.» او گفت که با نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی در مجمع عمومی سازمان ملل دیدار کرده است و نتایج او با لحنی متکیبرانه به وی گفته است: «اسرائیل یک ابرقدرت است و این کشورهای عربی هستند که از اسرائیل درخواست صلح دارند.» «سامه عبدالخانی» سفیر مصر در این نشست گفت: «بهتر است یک طرف غیرعربی در شورای امنیت پیش‌نویس آتش‌بس را مطرح کند چرا که اعراب طرف این پرونده هستند.» دبیرکل سازمان ملل به کشورهای عربی پیشنهاد کرد که این اقدامات را اتخاذ کنند که عبارتند از: «عدم درخواست برای آتش‌بس چرا که این مسأله به معنای توقف جنگ و بعداً از سرگیری آن است، عدم درخواست برای ایجاد مناطق امن چرا که در واقعیت تحت کنترل ارتش اسرائیل هستند، عدم موافقت با تعیین نوبت بلر، نخست‌وزیر پیشین انگلیس از سوی رژیم صهیونیستی به عنوان هماهنگ‌کننده امور بشردوستانه چرا که این مسأله به ضرر آنرا خواهد بود، درخواست برای مجازات رژیم صهیونیستی به دلیل نقض قوانین بین‌المللی و استفاده از فرصت برای اجرای راه‌حل تشکیل دو دولت وگرچه این جنگ آخرین جنگ علیه فلسطینی‌ها نخواهد بود.»

روسه نگران اسکان آوارگان فلسطینی در لیبی است

طبیعتاً روسیه که پیش از یک دهه است در خاورمیانه حضوری فعال داشته، در قبال مسأله فلسطین طرف ساکتی نبوده است. «میخائیل پوگدانوف» معاون وزیر خارجه روسیه نیز در دیدار ماه نوامبر خود با سفیرای عرب در مسکو گفت، رژیم صهیونیستی درصدد پذیرفتن تشکیل کشور مستقل فلسطین نیست. او این اظهارات را به نقل از سفیر رژیم صهیونیستی در مسکو ایراد کرد و گفت که عملیات کوچاندن فلسطینی‌ها از نوار غزه عملاً آغاز شده است. مصر احتمالاً تحت تأثیر فشارهای امریکا برای پذیرش آوارگان غزه قرار خواهد گرفت. او به نگرانی لیبی از تلاش غرب برای انتقال آوارگان فلسطینی و آفریقایی به جنوب لیبی و ایجاد یک دولت برای آنها اشاره و تأکید کرد، اگر رژیم صهیونیستی به اقدامات تحریک‌آمیز خود علیه سوریه ادامه دهد، سوریه نیز وارد درگیری خواهد شد. او اظهارات رئیس‌جمهور سوریه در نشست سران عربی اسلامی را جزو قوی‌ترین اظهارات روسای شرکت‌کننده دانست.